

DE FAUNABESCHERMING

van vogelvrij naar kogelvrij

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal Agro en Natuur
t.a.v. staatssecretaris de heer M. van Dam
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Betreft: commentaar op ontwerp-Besluit natuurbescherming en ontwerp-Regeling natuurbescherming

Amstelveen, 18 februari 2016

Geachte heer Van Dam,

Bij brief d.d. 3 februari jl. hebt u ons de ontwerpen doen toekomen van het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming. U stelt ons in de gelegenheid om binnen vier weken commentaar te geven op deze beide ontwerpen. Daarbij biedt u tevens de mogelijkheid om te reageren op de voorstellen in de brief van het Interprovinciaal Overleg d.d. 19 januari 2016. Wij maken graag van deze gelegenheid gebruik. Bij deze brief is een literatuurlijst gevoegd met de rapporten waar wij in deze brief naar verwijzen.

Ontwerp-Besluit natuurbescherming

Artikel 3.1

In artikel 3.1 worden zes diersoorten aangewezen als bedoeld in artikel 3.15, eerste lid van de wet. Dat betekent dat deze dieren worden aangemerkt als soorten die in het hele land schade veroorzaken. Met deze aanwijzing geeft u toestemming aan alle grondgebruikers in het hele land om de genoemde diersoorten op hun eigen gronden te (laten) doden. Hier is verder geen enkele beperking aan verbonden voor wat betreft periode van het jaar en soort of omvang van de schade. Dat betekent dat het min of meer aan het oordeel van de grondgebruikers wordt overgelaten of aan de niet nader gedefinieerde voorwaarde van 'schade' is voldaan. Het op deze wijze gedurende het gehele jaar toestemming geven aan 'elke grondgebruiker' om de genoemde diersoorten te (laten) doden, is een veel te zwaar middel en bovendien is het onmogelijk om te controleren of grondgebruiker zich wel houden aan de voorwaarde dat er op zijn minst sprake moet zijn van 'schade'. Wij wijzen erop dat geen enkele diersoort altijd en overal schade veroorzaakt. De Wet

natuurbescherming heeft als uitgangspunt dat in het wild levende dieren worden beschermd. Om een uitzondering op deze bescherming te kunnen maken, moet maatwerk worden geleverd.

Canadese gans

In de toelichting wordt gesteld dat zou zijn vastgesteld dat de genoemde diersoorten (nog steeds) voldoen aan de criteria om als landelijke schadesoort te worden aangewezen. Daarbij wordt verwezen naar het rapport 'Meerjarenprogramma Onderzoek BIJ12 – unit Faunafonds 2014-2018'. Vervolgens wordt voor de genoemde soorten de omvang van de schade geschat. Bij de Canadese gans wordt aangegeven dat het in 2010 zou zijn gegaan om een bedrag van 370.000 euro voor het hele land. Daarna wordt gesteld dat dit vanwege de populatiegroei zou kunnen oplopen tot 3 miljoen euro in 2020. Dit getal blijkt te zijn gebaseerd op het CLM-rapport 'Kosten en baten voor de landbouw van schadesoorten'. Dit rapport heeft deze bedragen volledig gebaseerd op het SOVON-rapport 'Schatting van de huidige en toekomstige gewasschade door Canadese ganzen in Nederland'. Het gaat hierbij echter om zeer speculatieve gegevens. Uit het SOVON-rapport blijkt dat het eerste bedrag een schatting is, waarbij een berekening is gemaakt gebaseerd op een vergelijking met de grauwe gans. De onderzoekers geven daarbij aan dat nauwkeurige gegevens over voedselkeuze en habitatgebruik van Canadese ganzen zeer schaars zijn, waardoor verschillen tussen beide soorten mogelijk worden onderschat. Ze geven daarom aan dat het gaat om 'een globale benadering van een eerste indruk van wat de omvang van de schade zou kunnen zijn'. In dit rapport blijkt dat de werkelijk getaxeerde schade in 2009 in totaal slechts 17.000 euro bedroeg. Op basis van een vergelijking met de grauwe gans wordt vervolgens gesteld dat de schade in totaal mogelijk 370.000 euro zou kunnen zijn. Zoals gesteld, betreft dit een 'indruk' en beslist geen feitelijke weergave van de werkelijkheid. Vervolgens worden twee scenario's gegeven van de populatiegroei. Het ene is gebaseerd op een ongeremde groei, hetgeen buitengewoon onaannemelijk is en het tweede is gebaseerd op een beperking van de groei als gevolg van concurrentie. Op basis van het tweede scenario wordt opnieuw uitgaande van de vergelijking met de grauwe gans geschat dat de schade in 2020 'zou kunnen oplopen tot 1,1 miljoen euro'. Ook hiervoor geldt dat het een globale berekening betreft. Het gaat dus in ieder geval niet om 3,1 miljoen euro, zoals in de toelichting op pagina 37 staat vermeld en klakkeloos is overgenomen uit het rapport van het CLM. Maar ook het lagere bedrag van 1.1 miljoen euro betreft een dermate onzekere inschatting, dat op basis daarvan nooit een volledige 'vogelvrij' verklaring mag worden verleend zoals dat nu wel via de vrijstelling gebeurt.

Houtduif, zwarte kraai en kauw

Hetzelfde geldt voor de andere genoemde diersoorten. In de toelichting wordt voor wat betreft houtduiven vermeld dat de schade in 2013 werd geschat op 6,6 miljoen euro per jaar en voor zwarte kraaien en kauwen op 13,7 miljoen euro per jaar. Uit het hiervoor genoemde rapport 'Meerjarenprogramma Onderzoek BIJ12' blijkt dat er in 2013 voor houtduiven geen enkele tegemoetkoming in de schade is uitgekeerd. En voor zwarte kraaien en kauwen ging het in 2013 in totaal om een bedrag van 80 euro. De in de toelichting genoemde bedragen blijken ook afkomstig te zijn uit het rapport 'Kosten en baten voor de landbouw van schadesoorten'. In dit rapport worden de daadwerkelijk gemelde schades (die overigens niet zijn uitgekeerd) vermeld. Voor houtduiven gaat het dan in 2010 om in totaal nog geen 22.000 euro, voor zwarte kraaien om 36.000 euro en voor kauwen om 7.600 euro. Vervolgens is in het kader van dit rapport een enquête gehouden onder 700 agrariërs, waarbij aan hen wordt gevraagd een schatting te maken van de schade die door deze vogels zou zijn aangericht. Het gaat dus om een schatting van de belanghebbenden zelf die op geen enkele manier kan worden gecontroleerd en ook niet is bevestigd door een onafhankelijke deskundige. Op basis van de uitslag van deze enquête komen de schrijvers van dit rapport tot de hiervoor genoemde bedragen van 6,6 miljoen en 13,7 miljoen. De schrijvers geven echter zelf aan dat de bedragen die via de enquête zijn verkregen, met de nodige voorzichtigheid moeten worden beoordeeld. Ze zijn gebaseerd op de informatie van de schademelders zelf, die niet zijn gespecialiseerd in het schatten van de omvang van schade en die bovendien een zeer groot belang hebben bij het noemen van een hoog bedrag. Dit alles betekent dat deze bedragen nooit een argument mogen zijn om deze beschermde inheemse diersoorten op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen. Voor deze soorten geldt dat het gaat om een veel te zware inbreuk op de bescherming, die niet is gebaseerd op onafhankelijk vastgestelde gegevens.

Met betrekking tot zwarte kraaien en kauwen wordt in de toelichting vervolgens gesteld dat deze vogelsoorten 'schade aan flora en fauna' zouden aanrichten door predatie van kuikens en jonge vogels. Vermoedelijk wordt hierbij bedoeld om predatie van weidevogels. Deze stelling wordt in de toelichting op geen enkele manier onderbouwd. Wij wijzen op het langjarig onderzoek uitgevoerd door SOVON en Alterra getiteld 'Predatie bij weidevogels'. Daarin staat onder andere:

"In discussies over predatie met betrokkenen 'in het veld' worden twee soorten predators veel vaker als 'boosdoeners' genoemd dan alle andere: Vos en Zwarte Kraai. Het is opvallend hoe weinig de laatstgenoemde soort zijn reputatie in ons onderzoek heeft waargemaakt. Slechts 3% van de met camera's vastgelegde nestpredaties betrof Kraaien."

"In totaal werden ten minste 15 diersoorten geïdentificeerd als predator van kuikens: 11 soorten vogels en vier soorten zoogdieren. Op grond van de

aantallen gevonden kuikens kwam predatie door vogels 2-4 maal zo vaak voor als predatie door zoogdieren. Geen enkele predatorsoort was verantwoordelijk voor meer dan ca. 20% van de kuikenverliezen met bekende oorzaak. Wel maakten drie soorten een groter aandeel uit dan de overige: Buizerd (12%), Blauwe Reiger (8-18%) en Hermelijn (incl. Wezel/Bunzing, 15%). Zwarte Kraai volgde op enige afstand met 6%. De overige soorten maakten niet meer dan enkele procenten van het totaal uit.”

Dit betekent dat de zwarte kraai slechts een van de predatoren van kuikens is en daarbij slechts een zeer kleine rol speelt. De kauw wordt helemaal niet genoemd als predator. Dat betekent dat ook ‘schade aan fauna’ nooit een argument kan zijn om deze twee beschermde vogelsoorten op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen.

Konijn

Met betrekking tot het konijn komt het opgevoerde schadebedrag rechtstreeks uit het rapport ‘Kosten en baten voor de landbouw van schadesoorten’. Hierin wordt de schade die door konijnen wordt aangericht geschat op 6,3 miljoen, terwijl er 0 euro schade is uitgekeerd. Ook deze schatting is uitsluitend gebaseerd op een enquête onder de belanghebbenden zelf. Allereerst is de omvang daarvan, zoals gezegd, discutabel en op geen enkele manier te controleren of te verifiëren. Bovendien kan schade door konijnen heel goed worden voorkomen. Deze dieren foerageren nooit ver bij hun holen vandaan. Het plaatsen van een deugdelijk raster tussen de plaats waar zij hun burcht hebben gegraven (hetgeen meestal verhogingen in het landschap zijn vaak begroeid met ruigte, struweel en/of bomen en altijd goed zichtbaar is) en de schadegevoelige percelen is voldoende. De stelling in de toelichting dat er geen effectieve middelen zijn om schade te voorkomen, is dan ook onterecht.

Vos

Met betrekking tot vossen worden geen bedragen genoemd. Uit het ‘Meerjarenprogramma Onderzoek BIJ12’ blijkt dat er al jaren 0 euro wordt uitgekeerd. En in het rapport ‘Kosten en baten voor de landbouw van schadesoorten’ is de vos niet meegenomen. Toch wordt in de toelichting op het ontwerp-Besluit zonder enige onderbouwing gesteld dat vossen schade veroorzaken als gevolg van predatie van kippen, ganzen, eenden, konijnen en lammeren. Wij wijzen op het rapport ‘Pluimvee beschermen tegen predatie’. Vossenskundige Jaap Mulder stelt daarin:

“Het houden van kippen, eenden of konijnen in de tuin of op het erf kan veel voldoening schenken. Als er dan een vos (of steenmarter) langskomt en een paar dieren doodbijt of meeneemt, is dat zuur. De eerste gedachte is dan: die vos moet dood! Toch is dat geen echte oplossing: de dode vos wordt opgevolgd door een nieuwe, en die ontdekt na een paar dagen, weken of maanden dat er bij jou op een gemakkelijke manier een prooi te halen is. Het is veel beter om je

kleine huisdieren goed te beschermen tegen de roofdieren en er voor te zorgen dat die niet bij je levende have kunnen. Maar ook bedrijven die grote aantallen vrijlopende kippen houden, kunnen te maken krijgen met predatie door vossen op een schaal dat er economische schade is. Dit rapport bevat adviezen voor de aanleg van eenvoudige en betaalbare rasters die vossen en steenmarters tegen kunnen houden.”

Hieruit blijkt dat ook met betrekking tot schade aan pluimvee door vossen wel degelijk effectieve alternatieven voorhanden zijn en dat de opmerking in de toelichting dat er ‘geen effectieve middelen zijn om de schade te voorkomen’ niet juist is. Bovendien blijkt hieruit dat het doden van vossen niet werkt, zolang het pluimvee niet afdoende wordt beschermd.

Wij wijzen tevens op het rapport ‘Effectiviteit van Foxlight tegen predatie door vossen op pluimveeboerderijen’ dat in opdracht van het Faunafonds is opgesteld. Hierin staat:

“Het is bewezen dat vossen een bedreiging zijn voor kippen, maar uit dit onderzoek is gebleken dat bedreiging voor de kippen divers is. In anderhalve maand zijn slechts vijf foto’s van vossen op drie bedrijven door de cameravallen gemaakt. Drie dassen op twee bedrijven en negentien katten op de vier bedrijven. Met een gemiddelde van 4,7 katten per bedrijf kan de kat een reëel gevaar vormen voor de kippen. Een onderzoek naar predatie door katten op het platteland van Polen laat zien dat 0,4% van het dieet van katten bestaat uit hoendervogels (Krauze-Gryz et al., 2011). Een samenvatting van verschillende publicaties meldt dat 23,3% van het dieet van wilde katten bestaat uit vogels (Lloyd et al., 2013). Wellicht wordt de impact van katten op pluimveehouderijen onderschat. Hierdoor wordt wellicht een percentage kippenpredatie aan vossen toegeschreven, terwijl dit ook katten of andere roofdieren kunnen zijn.”

Wij wijzen tevens op het rapport ‘Weren van roofvogels uit de kippenuitloop’ van het Louis Bolk Instituut. Hierin staat:

“Van de Nederlandse legpluimveebedrijven met een uitloop heeft 41% uitval door roofdieren: 13% door vossen, 15% roofvogels en 13% beide.

Pluimveehouders kunnen hun kippen tegen vossen beschermen middels een omheining met schrikdraad en door te voorkomen dat ‘s nachts kippen buiten blijven. Roofvogels echter, zijn niet middels een omheining buiten te sluiten en ze zijn jaarrond dagactief.”

Hieruit blijkt dat veel van de predatie van pluimvee dus helemaal niet door vossen wordt veroorzaakt maar door verschillende andere diersoorten.

Tevens wordt gesteld dat vossen ziekten zouden overbrengen, zoals hondsdolheid en de vossenlintworm, terwijl er in Nederland de afgelopen jaren geen enkel geval van besmetting van mensen met hondsdolheid door vossen is vastgesteld en er misschien een geval is geweest van besmetting met de vossenlintworm.

Vervolgens wordt gesteld dat de belangrijkste schade die door vossen wordt aangericht schade aan de fauna betreft en dan met name weidevogels. Tevens wordt gesteld dat predatie door vossen van weidevogels een negatieve invloed zou hebben op de populatieontwikkeling van deze vogels. Ook deze stellingen worden op geen enkele manier onderbouwd.

Wij wijzen op het hiervoor al aangehaalde rapport 'Predatie bij weidevogels' en de daar geciteerde tekst. Daaruit blijkt dat de rol van de vos bij predatie van kuikens minimaal is. Bovendien wijzen op de volgende conclusie in dit rapport:

"Het effect van de verschillende verliesoorzaken op het totale reproductiesucces werd berekend door telkens één verliesoorzaak (virtueel) uit te sluiten en het broedsucces te herberekenen en te vergelijken met de gemeten waarde. Uit deze berekeningen bleek dat in de meeste gebieden predatie van kuikens (met name door vogels) de verliesoorzaak was met het grootste effect op het totale broedsucces. Predatie van nesten had doorgaans veel minder effect, vergelijkbaar met andere verliesoorzaken in die fase."

Aangezien vossen bij predatie van kuikens vrijwel geen rol spelen, kan in ieder geval niet worden geconcludeerd dat vossen verantwoordelijk zijn voor de negatieve populatieontwikkeling van weidevogels.

Dit betekent dat ook schade aan fauna geen grond kan zijn voor plaatsing van vossen op de landelijke vrijstellingslijst. Daarover is zijn de onderzoekers van SOVON en Alterra overigens ook heel duidelijk. Zij raden plaatsing op de landelijke lijst af. In het rapport stellen zij:

"De eerste belangrijke constatering is dat de frequentie van predatie weliswaar op landelijke schaal een consistent (ruimtelijk) patroon laat zien, maar op een meer lokale schaal grote variatie vertoont tussen gebieden en tussen jaren."

"Gezien de grote heterogeniteit in het verschijnsel predatie zal een gebiedsgerichte aanpak gebaseerd op goede kennis van de lokale situatie, wellicht eerder het gewenste effect sorteren dan generieke, landelijke of provinciale maatregelen."

Afgezien van het voorgaande wijzen wij erop dat het beoordelen of er sprake is van 'schade aan fauna' zeker niet aan individuele grondgebruikers kan worden overgelaten. Het is onvergelijkbaar met bijvoorbeeld 'schade aan gewassen', waarbij het gaat om relatief eenvoudig vast te stellen schade die leidt tot een lagere opbrengst. Predatie kan nooit als schade worden beschouwd, aangezien dat een natuurlijk proces is. Om eventueel over 'schade aan fauna' te kunnen spreken, zal moeten worden aangetoond dat het voortplantingssucces van een soort daadwerkelijk en structureel door een andere soort negatief wordt beïnvloed, waarbij deze invloed niet kan worden beschouwd als een normaal natuurlijk gegeven. Voor een goede beoordeling is het noodzakelijk dat de populatieontwikkeling over een langere periode en in een groot gebied op een wetenschappelijk verantwoorde

manier wordt onderzocht. Het betreft ingewikkelde processen die, zoals gezegd, niet door een enkele individuele grondgebruiker kunnen worden overzien. Ook dat is een reden om geen diersoorten op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen vanwege 'schade aan fauna'.

Conclusie

Uit het voorgaande blijkt dat voor geen van de genoemde diersoorten is voldaan aan de criteria om te worden geplaatst op de landelijke vrijstellingslijst, aangezien of niet is aangetoond dat er daadwerkelijk sprake is van belangrijke schade of er voldoende effectieve alternatieven voorhanden zijn om eventuele schade te voorkomen.

Het voorgaande betekent dat in artikel 3.1 Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai niet kunnen worden aangewezen.

Artikel 3.6

In artikel 3.6 wordt een groot aantal zaken opgenoemd die verboden zijn bij de uitoefening van de jacht. Er is geen enkel argument om de jacht, die zeer verstorend is, toe te staan in internationaal erkende natuurgebieden. Als het toch een keer nodig zou zijn om in een dergelijk gebied in te grijpen met het geweer, kan daarvoor altijd een ontheffing worden verleend. In dit artikel dient dan ook een verbod op jacht te worden toegevoegd:

Artikel 3.6, lid 13: Het is verboden om de jacht uit te oefenen in gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied.

Artikel 3.9

In artikel 3.9, eerste lid worden middelen aangewezen als bedoeld in artikel 3.3, vijfde lid van de wet om vogels mee te doden in het kader van schadebestrijding. Aangezien deze wet is bedoeld ter bescherming van in het wild levende dieren, moet het geven van toestemming om deze beschermde dieren te doden, worden beperkt tot een uitzondering. Als het daarbij gaat om het bestrijden van schade, moet deze bestrijding gericht zijn op het weren of verjagen van de betreffende dieren van de schadelocaties. Dat betekent dat er geen middelen mogen worden ingezet die zijn gericht op het lokken en vangen van dieren, aangezien deze middelen niet bijdragen tot wering of verjaging.

Het voorgaande betekent dat in artikel 3.9 geen kastvallen, vangkooien, vangnetten en eendenkooien kunnen worden aangewezen, aangezien deze middelen geen verjagende of werende werking hebben.

Daarnaast merken wij op dat roofvogels zoals havik, slechtvalk en woestijnbuizerd slechts een zeer kort verjagend effect hebben. Zodra de valkenier met zijn roofvogel vertrekt, zullen de vogels direct terugkeren. De aanwezigheid van roofvogels is namelijk voor vogels geen onbekend fenomeen, aangezien ze regelmatig worden geconfronteerd met vrij levende roofvogels. De inzet van roofvogels kan dan ook niet

worden beschouwd als een effectieve methode om belangrijke schade te voorkomen. De inzet van roofvogels is in ieder geval niet effectiever, en mogelijk zelf minder effectief, dan alternatieve verjagingsmiddelen zoals alarmpistool, robotvalk, vuurpijlen etcetera, waarbij geen levende dieren hoeven te worden gebruikt.

Het voorgaande betekent dat in artikel 3.9, eerste lid geen haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds kunnen worden aangewezen.

In artikel 3.9, tweede lid worden methoden aangewezen om vogels te vangen en doden. Het gaat dan om biociden, middelen om vogels bijeen te drijven, zoals een vangkraal en lokvogels. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de middelen. Er kan alleen toestemming worden gegeven voor het maken van inbreuk op de bescherming door middel van methoden die erop zijn gericht om de vogels te weren of te verjagen. Ook voor deze methoden geldt dat ze daar niet op zijn gericht. Het doel van deze middelen is om zoveel mogelijk vogels te vangen en om deze grote aantallen gevangen vogels daarna zo 'efficiënt' mogelijk te doden. Dat kan op grond van deze wet geen argument zijn voor de aanwijzing van methoden.

Het voorgaande betekent dat in artikel 3.9, tweede lid geen biociden, middelen voor het bijendrijven en lokvogels kunnen worden aangewezen.

Artikel 3.25

In artikel 3.25 is bepaald dat het verboden is om de in bijlage 1 genoemde diersoorten onder zich te hebben of te verhandelen.

In bijlage 1 dient de eekhoorn te worden toegevoegd.

Artikel 3.28

In artikel 3.28, eerste lid wordt bepaald dat een ieder die een beschermde vogelsoort fokt deze vogels moet voorzien van een gesloten pootring. Vogels met een dergelijke ring vallen vervolgens niet meer onder de bescherming van de wet en mogen worden gehouden, vervoerd en verkocht. Iedereen die zich met de handhaving en opsporing bezighoudt, weet dat het merken door middel van gesloten pootringen absoluut geen waterdicht systeem is. Er wordt op zeer grote schaal met pootringen gerommeld. De ringen zelf worden gemanipuleerd, opgerekt, uitgeboord, doorgeknipt en weer dichtgemaakt en op andere manieren bewerkt. Bovendien worden gesloten pootringen bij kuikens in het veld aangebracht, waarna de jongen vlak voor het uitvliegen, worden gevangen en via de pootringen geregistreerd als 'gefokt'. Op deze manier kan dus niet 'zeker worden gesteld' dat eenduidig kan worden vastgesteld dat vogels voorzien van een gesloten pootring daadwerkelijk zijn gefokt en wordt dus 'niet uitgesloten dat aan de natuur onttrokken vogels kunnen worden gehouden en verhandeld als waren zij gefokt'.

Zolang er geen goed, waterdicht systeem bestaat om wildvang van vogels uit te sluiten, dient er een verbod te zijn op het houden van vogels die ook in het wild voorkomen.

Ontwerp-Regeling natuurbescherming

Artikel 3.1

Zie onze reactie op artikel 3.1 van het ontwerp-Besluit. Aangezien er geen soorten kunnen worden aangewezen op de landelijke lijst, is artikel 3.1 overbodig.

Artikel 3.3

Aangezien er geen soorten op de landelijke lijst kunnen worden geplaatst, hoeven er geen middelen te worden aangewezen die bij deze vrijstelling kunnen worden gebruikt. Toch leveren wij ons commentaar op de genoemde middelen. Net als voor de middelen die zijn aangewezen in artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit, geldt voor de middelen in artikel 3.3 dat ze zijn bedoeld om schade te voorkomen of te beperken. Dat betekent dat het zou moeten gaan om middelen om dieren te weren of te verjagen en niet om dieren te lokken of die erop zijn gericht om zoveel mogelijk dieren te doden.

Het voorgaande betekent dat in ieder geval geen kastvallen, vangkooien, fretten en buidels en biociden kunnen worden aangewezen, aangezien daar geen werende of verjagende werking van uitgaat. Zie tevens ons commentaar op artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit.

Voor de inzet van haviken, slechtvalken, woestijnbuizerd geldt dat het 'middelen' betreft die slechts een zeer kortdurend effect sorteren. Zodra de valkenier met zijn roofvogel is vertrokken, zullen de dieren terugkeren. Dat betekent dat de inzet van deze roofvogels in ieder geval niet effectiever, maar waarschijnlijk veel minder effectief, is dan de inzet van alternatieve, diervriendelijke verjagingsmiddelen.

Artikel 3.4

In artikel 3.4, eerste lid wordt toestemming gegeven voor het gebruik van kunstmatige lichtbronnen bij het gebruik van de vrijstelling. Het gebruik van dit middel is vanwege het feit dat hierdoor het geweer tijdens nachtelijke uren kan worden ingezet, zeer ongewenst. Het is vrijwel onmogelijk om te controleren of een gebruiker van het kunstlicht zich houdt aan alle regels van de wet en de uitvoeringsregelingen. Het is bijvoorbeeld vrijwel niet na te gaan waar 's nachts op wordt geschoten. Bovendien veroorzaakt het schieten tijdens de nachtelijke uren zeer veel verstoring, zowel voor alle aanwezig dieren als ook voor omwonenden. Het gebruik van het geweer tijdens de nachtelijke uren veroorzaakt extra veel leed. De kans dat een dier, waarop wordt geschoten, niet direct dodelijk wordt geraakt is in het donker nog veel

groter dan overdag. Vervolgens is het in het donker (vrijwel) niet mogelijk om het gewonde dier op te zoeken om deze uit zijn lijden te verlossen.

Het voorgaande betekent dat in ieder geval geen kunstmatige lichtbronnen kunnen worden aangewezen.

In artikel 3.4, tweede lid worden voorwaarden gesteld aan het gebruik van levende lokvogels. In ons commentaar op artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit hebben wij al aangegeven dat lokvogels niet kunnen worden aangewezen, aangezien het doel wering en verjaging zou moeten zijn en niet het zoveel mogelijk vogels vangen en doden.

Artikel 3.5

In artikel 3.5 worden de tijdvakken genoemd, waarin de verschillende wildsoorten mogen worden bejaagd. Wij merken op dat de jacht slechts wordt uitgeoefend vanwege het plezier dat de jagers daaraan beleven. De jacht dient verder geen enkel maatschappelijk belang en is bovendien buitengewoon verstorend voor de gehele natuur. **Dat betekent dat wij van mening zijn dat de periode waarin de jacht wordt geopend voor alle genoemde soorten beperkt zou moeten worden tot 0 dagen.**

In ieder geval zou de jacht niet mogen worden toegestaan in een periode van het jaar dat er nog dieren zijn die zich bezighouden met de voortplanting.

Het voorgaande betekent dat de jacht in ieder geval niet zou mogen worden geopend vóór 15 oktober.

Artikel 3.16

In artikel 3.16 wordt aan een ieder vrijstelling verleend van het verbod om een dode vogel of ander dood dier of producten daarvan te verkopen. Het toestaan van de handel in dode dieren en hun producten stimuleert de vraag naar deze dieren en producten en dit werkt verboden handelingen in de hand. Dit zou er bijvoorbeeld toe kunnen leiden dat er bij de jacht of bij de schadebestrijding met opzet meer dieren worden gedood, aangezien daar geld mee kan worden verdiend. Er mag daarom nooit aan iedereen toestemming worden verleend om te handelen in dieren of hun producten. **Artikel 3.6 dient te worden geschrapt.**

Artikel 3.19

In artikel 3.19 wordt aan een ieder vrijstelling verleend van het verbod op het onder zich hebben en verhandelen van aantoonbaar gefokte vogels. Hiervoor hebben wij al commentaar geleverd op artikel 3.28 van het ontwerp-Besluit, waarin wordt aangegeven op welke manier iemand zou kunnen aantonen dat een vogel in gevangenschap is gefokt. Zoals wij hebben aangegeven is het systeem van gesloten pootringen niet effectief om wildvang te voorkomen. Dat betekent dat er zeker geen

toestemming zou moeten worden gegeven om op deze manier gemerkte vogels onder zich te hebben en te verhandelen. Het toestaan van het verhandelen van deze vogels heeft nog als bijkomend negatief effect dat deze vogels geld waard zijn, waardoor de criminele handelingen, waar wij hiervoor al op hebben gewezen, nog lucratief zijn ook. Hierdoor worden verboden handelingen nog eens extra in de hand gewerkt. **Het voorgaande betekent dat artikel 3.19 moet worden geschrapt.**

Artikel 3.26

In artikel 3.26 is bepaald dat de gesloten potringen zullen worden verstrekt door particuliere organisatie. Zoals wij hiervoor al hebben aangegeven is het ringsysteem absoluut ongeschikt om illegale wildvang te voorkomen. Door de ringen dan ook nog door particuliere instellingen te laten uitgeven, wordt de controle vrijwel onmogelijk gemaakt en worden overtredingen in de hand gewerkt.

Brief IPO

Hierbij reageren wij ook graag op de middelen en methoden die in de brief van het IPO d.d. 19 januari 2016 worden genoemd.

Haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds

Zie ons commentaar hiervoor op artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit. Aanvullend wijzen wij op het negatieve bijeffect van de valkerij. Het betreft hier niet gedomesticeerde vogels, die totaal ongeschikt zijn om in gevangenschap te leven. Dat betekent dat het welzijn van deze gehouden vogels wordt aangetast. Dat ze niet geschikt zijn om in gevangenschap te houden, blijkt onder andere uit het feit dat het moeilijk is om deze dieren in gevangenschap te fokken. De vraag naar deze vogels is daardoor groter dan het aanbod, hetgeen illegale wildvang in de hand werkt. Ook deze argumenten leiden ertoe dat deze vogels niet zouden moeten worden aangewezen als 'middelen' bij schadebestrijding.

Kastval

Zie ons commentaar hiervoor op artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit. Het gaat om een middel om dieren te vangen en niet om te weren of te verjagen. Dit middel zou dan ook niet moeten worden toegestaan bij schadebestrijding. Mogelijk is het gebruik van een kastval uitsluitend acceptabel voor het vangen van een specifieke vogel, bijvoorbeeld binnen een gebouw om deze daarna buiten weer los te laten.

Vangkooi

Voor dit middel geldt hetzelfde als voor de kastval. Het gaat om een middel om dieren te vangen en niet om te weren of te verjagen. Dergelijke middelen zijn niet

effectief, aangezien ze worden ingezet voor het vangen van diersoorten die algemeen voorkomen en zich snel kunnen voortplanten. Dat betekent dat de plaats die vrijkomt door het wegvangen van een exemplaar binnen korte tijd wordt opgevuld door een nieuw exemplaar. Bovendien is een vangkooi niet selectief. Bekend is dat in vangkooien die zijn neergezet om zwarte kraaien te vangen, regelmatig roofvogels worden aangetroffen. Ook voor een vangkooi geldt dat deze alleen acceptabel zou kunnen zijn bijvoorbeeld voor de vangst van spreeuwen op zeer schadegevoelige percelen, die vervolgens elders weer worden losgelaten.

Vangkraal, hekken etc.

Ook hiervoor geldt dat het gaat om middelen om grote hoeveelheden dieren te vangen en niet om te weren of te verjagen. Ook deze middelen zijn niet effectief. In de brief van het IPO wordt gewezen op het vangen van ganzen. Wij wijzen op het SOVON-rapport 'Beheer van zomerganzen in de provincie Utrecht'. Daarin staat:

“Op basis van de voorjaarsstellingen van de FBE blijkt dat het aantal zomerganzen nog steeds groeit. De reeks tellingen laat over de jaren 2005-2012 een gemiddelde jaarlijkse populatiegroei van het aantal Grauwe Ganzen zien van 9%. Er zijn geen aanwijzingen dat de groeisnelheid gedurende deze periode is afgenomen, ondanks de tamelijk intensieve aantal beperkende maatregelen.”

De onderzoekers komen daarom tot de volgende aanbeveling:

“Lange-termijn oplossingen zouden gericht moeten zijn op het beheersen van de schade op een duurzame manier. Duurzame maatregelen moeten zich richten op een verlaging van de draagkracht voor de zomerganzen. Zolang er voldoende broedbiotoop en foerageergebied beschikbaar is, zullen zomerganzen in ons land blijven. Door afschot, nestreductie en afvangst wordt de totale populatie teruggezet op een lager niveau in de groeicurve, waarna de populatie weer sneller kan groeien. Er is immers weer meer ruimte beschikbaar voor de overgebleven individuen en door de verminderde concurrentie kunnen deze een betere conditie krijgen, grotere legsels produceren en een hogere kuikenoverleving hebben. Het is wel zo dat bij kleinere aantallen de absolute beheerinspanning die moet worden geleverd om een bepaalde reductie te krijgen kleiner is. Eenzijdige maatregelen om de populaties te verkleinen zijn of niet effectief, of niet duurzaam in die zin dat een niet-aflatende grote inspanning vereist is. In ons intensieve agrarische landschap zal er altijd foerageergebied voor ganzen zijn. Wel kan bij beheer en inrichting zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de beperking van broed- en foerageergebied voor zomerganzen.”

Dit alles betekent dat er niet moet worden ingezet op nog meer vangen, maar op maatregelen die de draagkracht voor de ganzen verlaagt.

Vangnetten

Netten kunnen alleen acceptabel zijn als ze worden ingezet voor het doen van wetenschappelijk onderzoek of voor het vangen van een exemplaar in een gebouw dat vervolgens buiten weer wordt losgelaten.

Eendenkooi

Ook een eendenkooi is uitsluitend acceptabel als middel als deze wordt ingezet voor het doen van wetenschappelijk onderzoek.

Olie / prikstok

Het gebruik van olie en een prikstok om eieren te vernietigen is niet effectief om schade te beperken. Wij verwijzen hiervoor naar het SOVON-rapport 'Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei?'. Daarin wordt wetenschappelijk onderbouwd dat het vernietigen van legsels van ganzen niet effectief is:

“Een rekensom leert dan dat wanneer 90% van alle eieren wordt geschud, geraapt, of op andere wijze niet uitkomt, de overige 10% voldoende zijn om de productie aan vliegvlugge jongen op peil te houden. Wanneer wordt getracht alle nesten onklaar te maken zal in de praktijk zeker 10% of meer van de eieren toch uitkomen omdat niet alle nesten kunnen worden gevonden. Het effect op de totale productie zal dus nihil zijn. Zelfs wanneer alle nesten worden gevonden, hetgeen een enorme inspanning zal kosten, dient dit volgehouden te worden totdat de laatste volwassen gans is overleden (en bij een gemiddelde overleving van 95% is dat 14 jaar, zie paragraaf 6.3). Elk jaar waarin de inspanning minder dan maximaal is zal in een klap het werk van alle voorgaande jaren teniet doen, omdat een nieuwe lichterling ganzen de kans krijgt de broedende populatie op termijn te versterken. Op grond van deze overwegingen kan geconcludeerd worden dat het onklaar maken van eieren in grote populaties ganzen niet effectief is.”

Levende lokganzen

Zoals wij hiervoor al aangaven is het grootschalig vangen van ganzen niet effectief, aangezien daar geen enkele werende of verjagende werking van uitgaat. Het doel is het drastisch en structureel verlagen van de populaties, maar dat zal niet worden bereikt. De inzet van levende lokganzen is dan ook onnodig en daarmee onacceptabel.

(levende) Lokvogels

Zie ons commentaar op artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit. In aanvulling hierop reageren wij op het voorstel van het IPO om zelfs gebruik te maken van niet gefokte

lokvogels. Dat heeft als bijkomend nadeel dat het gebruik van in het wild gevangen vogels leidt tot zeer veel leed en stress, waardoor dit onacceptabel is.

Lokgeluid

Voor de inzet van lokgeluiden geldt hetzelfde als voor lokvogels. Deze middelen hebben geen werend over verjagend effect, integendeel. Deze middelen dragen niet bij tot het beperken van eventuele schade en zouden dus niet moeten worden aangewezen.

Bal chatri

Dit middel is mogelijk alleen acceptabel in een zeer uitzonderlijk geval door een zeer ter zake kundig persoon.

Geweer

In de brief van het IPO wordt gesteld dat het geweer effectief en onmisbaar is. Wij bestrijden dat. Het geweer is in veel gevallen helemaal niet effectief en al helemaal niet onmisbaar. Het geweer leidt zeker bij grotere dieren in veel gevallen tot veel leed vanwege het feit dat dieren niet met een schot worden gedood. Het geweer is vaak niet het 'ultieme middel', maar slechts een van de middelen die kunnen worden ingezet. Mogelijk kan het geweer effectief zijn als verjagend middel in aanvulling op andere verjagingsmiddelen. Als hetzelfde effect kan worden bereikt zonder het geweer, moet worden gekozen voor de niet-dodelijke alternatieven.

Het gebruik van het geweer moet zeker niet worden toegestaan voor zonsopkomst en na zonsondergang vanwege het zeer grote risico op verwarring met verwante soorten. Bovendien is de kans groot dat tijdens de schemering en de nachtelijke uren dieren niet direct dodelijk worden verwond. Dit leidt tot veel leed, aangezien de dieren tijdens de nachtelijke uren ook vrijwel niet kunnen worden teruggevonden om hen uit hun lijden te verlossen.

Koolzuurgas

Zoals wij al in ons commentaar op artikel 3.9 van het ontwerp-Besluit hebben aangegeven is dit middel alleen maar bedoeld om grote groepen vogels (vooral ganzen) efficiënt te doden. Het middel heeft geen enkel werend of verjagend effect. En zoals wij hiervoor bij de vangkraal en hekken al hebben aangegeven, zal het grootschalig vangen en doden van ganzen niet leiden tot een drastische en structurele verlaging van het aantal ganzen. Dit middel kan dan ook niet worden beschouwd als effectief. Afgezien van het voorgaande leidt dit middel ook tot veel leed. De dieren komen door verstikking om het leven en het sterven gaat met veel pijn en stress gepaard.

Electrische bedwelmning

Voor deze vorm van doden geldt hetzelfde als voor koolzuurgas. Er gaat geen verjagende of werende werking van uit. Het doel is om grote hoeveelheden vogels efficiënt te doden. Zoals wij hiervoor al hebben aangetoond, leidt dit niet tot een drastische en structurele verlaging van de aantallen en dus gaat het om een niet effectief middel.

Kunstlicht

Zie ons commentaar hiervoor op artikel 3.4 van de ontwerp-Regeling.

Cervicale dislocatie

Dit middel veroorzaakt veel leed. Zeker bij grotere dieren is deze methode niet uit te voeren, zonder dat er pijn en stress wordt veroorzaakt. Bovendien is deze methode onnodig en daarmee onacceptabel.

Tot zover ons commentaar op de ontwerpen van het Besluit natuurbescherming, de Regeling natuurbescherming en de brief van het Interprovinciaal Overleg d.d. 19 januari 2016.

Graag vernemen wij van u of u bereid bent de ontwerpen op de hiervoor genoemde wijze aan te passen en als u daartoe niet bereid bent, vernemen wij graag op grond van welke overwegingen de door ons genoemde aanpassingen niet zijn overgenomen.

Hoogachtend,

Mw. A.P. de Jong, secretaris Stichting De Faunabescherming

Literatuur

Effectiviteit van Foxlight tegen predatie door vossen op pluimveeboerderijen, 2013. 2013-01. Infofauna, Rotterdam.

Bestman M. & Van Liere D. 2011. Weren van roofvogels uit de kippenuitloop. publicatienummer 2011-004 LbD. Louis Bolk Instituut, Driebergen.

Guldmond J.A., Den Hollander H.J., Van Well E.A.P. & Keuper D.D.J. 2013. Kosten en baten voor de landbouw van schadesoorten. CLM 813-2013. CLM Onderzoek en Advies, Culemborg.

Van Der Jeugd H.P., Voslamber B., Van Turnhout C., Sierdsema H., Feige N., Nienhuis J. & Koffijberg K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON-onderzoeksrapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Lemaire A.J.J. & Wiersma P., 2011. Schatting van de huidige en toekomstige gewasschade door Canadese Ganzen in Nederland. SOVON-informatierapport 2011-01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Mulder J.L. 2014. Pluimvee beschermen tegen predatie. Rapportnummer 2014-3. Bureau Mulder-natuurlijk, Groenekan.

Stahl J., van den Bremer L., Schekkerman H., de Boer V. & Voslamber B. 2013. Beheer van zomerganzen in de Provincie Utrecht. Sovon-rapport 2013/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Teunissen W.A., Schekkerman H. & Willems F. 2005. Predatie bij weidevogels. Op zoek naar de mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand. Sovon-onderzoeksrapport 2005/11. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen. Alterra-Document 1292, Alterra, Wageningen.